Ч. 21.
(В. 115.)

24 Мая (5 Червня) 1896.

Річник XXI.
(нової серії VIII.)

Виходить у Львові кожної пятниці.

Редакция, адмініїстрация і експедиция ул. академична ч. 8.

ПРАВДА

Ціна за місячник в Австриї
на рік злр. 4·—
$^1/_2$ року „ 2·—
$^1/_4$ „ „ 1·—
за границею
на рік (8 руб.)
$^1/_2$ року (4 руб.)

ВІСТНИК ПОЛЇТИКИ, НАУКИ І ПИСЬМЕНСТВА.

Складаймо на науковий фонд товариства імени Шевченка!

Московска культура в Новоросиї.

(З України.)

Кожного разу, як Москва налагожувала ся прикраяти до своєї території новий шматок землї, виставляла ся в вічі всїм, що се робить ся задля розвитку цивілїзациї. Се булоб добре, як би справджувало ся на дїлї. Таким побитом в одну купу, під московску корогву, зібрано шесту частину всієї суші. Яку треба мати силу духу, розвитку і просьвіти, або стільки слїпоти, упертости, щоби слїпо вірити в свою ґеґемонїю і сьміло вести більш нїж стомілїонну громаду на свій риск і своєю силою по шляху цивілїзациї! Дїло мудрене.

Але у нас се дїло рішене до краю просто по московскій приказцї „кто палку взялъ, тотъ и капралъ“. Над усїм опанувала груба сила, що не оглядаєть ся назад, не провіря себе, а йде на пролам і давить все. Силою судеб опанував Москаль і тепер по всїй імпериї насажуєть ся не цивілїзация, а москалїзация. Москаля насунуло і в Новоросию.

Років півсотнї назад Катеринославска ґубернїя була краєм тихим і мирним. Панки доживали своє панство, хлїбороби орали землю і сїяли хлїб, гуртовщики скуповували скотину і гнали її на північ, а чабани стерегли свої отари. Кожну весну з півночі появляли ся отари голодних, обірваних Москалїв на заробітки. Поробивши у нас місяць, другий, тіж отари вертали ся своєю дорогою назад тихо і мирно. Шкоди не було нїкому. Одні давали свою працю, другі платили за неї грішми, і тим все кінчало ся. Московскі парії несли в свою „сьвятую Русь“, до своєї

тараканів і курних хат по де кільки карбованців і були тому раді. Степовий благодатний вітер роздував по голих ланах та балках московский дух, той дух, по якому, як дати віри казці, і кістку руску можно узнати між иншими; — і все було гаразд. Ніхто і ніщо не мутило нашого селянина. Сьпівали тут свої пісні, гула своя мова. робило ся своє діло.

З тогож часу, як в Донецких степах найшли камінний уголь, все пішло инакше. Мало помалу понаривали шахт. Построїли Юзи свій Новоросійский завод, а потім і другі капіталісти накинули ся на наш край. Капітал і у нас зробив теж, що і скрізь: скупив землї, одірвав хлїборобів від неї, навчив дїтий пустинї любити гроші і все те, що дають гроші; одним словом, з „малих сих“ став краяти l'homme'ів fin de siecle. Загули гудки, заревла тульска гармонїя, явив ся учитель „нового курсу“.

І той учитель був Москаль.

Як гайвороння на падаль, — накинув ся Москаль на заробіток. А заробіток був, по московскій мірці, не малий: голодному й опеньки мясо. Наш селянин, кожен власний господар, в шахту йшов не дуже з охоти, а Москалеви скрізь море по коліно. Москаль запанував на шахтах і заводах. Він оглядів ся, покоштував нашого білого хлїба замість яшного, раз, другий хлеснув не своєї водки, а нашої горілки, підняв свій, по мові проф. Ключевского „всѣмъ извѣстный „великорусскій“ носъ луковицей“ і став завдавати „хахламъ“ русского шику. Московска культура прививала ся, привилейований „великороссъ“ виистновував ідею „обрусѣнія“, его гладили по головцї. І „обрусѣнiє“ по троху прививало ся. І тепер у нас по містах, де шахти, як вечірні останнї огнї, погасли, затихли наші рідні тихі та журливі піснї. Не чути їх, а реве клята гармонїя, а з нею пяний москалина, а за ним і наш темний, одурений парубок і „цивілїзована“ дївчина:

Ви паслушайтє, ребята,
Што гармонї ґаварятъ,
А гармонї ґаварятъ,
Нам жаніца нє велятъ.
Нам жаніца, раґаріца, —
Халастому лучче жіть.

Слухає малолїток-дївчина. Пісня бадьориста, — усьміхаєть ся і собі підтягає. А москалина оре далї:

Халастова дєвкі любятъ,
Начівать к сабє завутъ.
Халастой парень дєтіна,
А жанатай как скатіна.

Халастому на падносє
А жанатаму в парозє.
А жанатай — распроклятай
Жанє волі не дайотъ,
Жанє волі не дайотъ,
Сам на уліцу ідьотъ.

Ніколи такої „скверни“ не чула наша земля аж поки сьвіт стоїть і вітер наш не роздував такого сьпіву! А там уже й наша українка сьпіва:

Шахтьор ходіть, шахтьор бродіть,
Шахтьор з ума мене зводіть...
Всє платочкі панасіла,
Астала ся одна шаль,
Всє хороші поженілісь,
Астала ся адна шваль.

А приблудний Дон-Жуан тут же її репетує:

Гарбузовні кальоса,
Камишовая дуґá!...
Садісь, мілка, пастрадаєм,
Пра любовь сваю зґадаєм.
Пра свою любовь в наґраду,
Куплю фунтік вінаґраду!
Ах ти мілачка мая,
Малі Бога за мєня.
Ах малі, малі, малі,
Штоб в салдати нє взялі,
А в салдатушкі возьмутъ,
Сваєй волі не дадутъ...

І все на оден лад. Все так мерзко, дрянно. Се — московска цивілїзация. І слава її.

У нас уже майже не водить ся чесних свадіб... Вони минули ся. А стільки хорих поганою хоробою? Правда, не все тут винні Москалї, але все-ж таки вони вчителї в сім ділї.

А в що обернули ся наші празники, пости і другі великі днї?

У наших селян страшна неділя. Чистий четвер... Страсти... плащаниця... А у „сьвятої Руси, славян могучого роду“ — получка. Там покланяють ся Роспятому, а тут повні шинки Москалем пяним, осатанїлим, повні улицї Москалем пяним, богохульствующим, материнствующим, валяющим ся в своїй мерзкій блевотинї... І се — цивілїзация. І наш селянин і єго дїти бачать все, привчають себе до такої мезротини!

*

О славянофіли, о византийці, о націонали! Споглянньте на себе, не давіть других, не кепкуйте над другими, не навязуйте всему сьвітови своєї цивілїзациї, бо дуже, дуже вона пахне „русскимъ духомъ“! Треба провітритись і тодї буде виднїше, де правда, де кривда, і куди нам прямувати: чи в Москву, щоб напахатись русским духом, чи куди в друге, і чи має право Москаль давити всїх і вся тільки тому́, що він Москаль?

П. Нагідка.

Наука руской мови в Терезиянум.

Нераз вже і в пресї і в парляментарних тїлах виказувано, що всякий, що займає урядове становище в краю нашім, повинен докладно знати обидва язики краєві руский і польский в слові і письмі. Се непе073речно запобігло-б всяким нарїканям на покривдженє руского слова і письма в урядах, а з другого боку улекшило би роботу урядникам, що тепер таки що раз частїйше мусять мати дїло з руским словом і письмом. Сї обставини спонукали п. Барвіньского поставити в 1895 р. в галицкім соймі два внесеня а іменно: 1. щоби в школах середних була заведена обовязкова наука обидвох краєвих язиків руского і польского, 2. щоби для урядників були заведені курси практичної науки руської мови. Поки однак власти наші автономічні і адмінїстрацийні сю справу доведуть до ладу, можемо подїлити ся вістию вельми важною. Правительство центральне, оцїнюючи вагу знаня руской мови для служби урядової, постановило з роком шкільним 1897 завести в інститутї віденьскім Терезиянум, де молодїж приспособляє ся до служби урядової, науку руской мови. Науки сеї буде удїляти Др. Олександер Кулачковский, редактор руского виданя Дневника законів державних. Розпорядженє се правительства центрального заводимо до нашого вістника з вдоволенєм так що до самої справи, як і що до вибору особи учителя, котрий відповість як найкрасше сїй важній задачі.

Подія заведеня науки руской мови в Терезиянум повинна також спонукати наші краєві власти так автономічні як і правительственні, щоби близше і пильнїйше приглянули ся згаданим в горі соймовим внесеням п. Барвіньского і в слїдуючій сесиї прийшли з певними предложенями в тих справах.

В справі підвисшеня конґруи.

Ніхто сего не заперечить і всім се загально відомо, що материяльне положенє нашого духовеньства вельми невідрадне. Доходи має воно головно з поля приходского і додатку готівкою (т. зв. конґруи) а крім того з приходів церковних. Доходи з поля переважно невеликі, коли розважимо часті переносини сьвящеників, які не позваляють їм на добре загосподарювати ся, і коли мати мемо се на тямцї, що поля приходскі часто вельми роздроблені і розкинені, а наші сьвященики приходять без нїякої науки господарства і задля того нераз гірше господарять як самі селяни, замість бути для них взірцями наслїдованя. Не маючи підготовленя наукового а задля того і замилованя до господарства, винаймають звичайно поля. Жид-арендатор, виявловлює поле, бажаючи з него витягнути користь, як довго можна, без нїякого вкладу, а не лїпше господарять селяни, беручи часом управу приходского поля на спілку, бо так само єго запускають. Упадок цїн збіжа, не рідкі шкоди елєментарні і т. ин. зводять вартість доходу з поля приходского ad minimum. Додаток в готівцї (конґруа) відповідає хиба Йосифиньским обставинам, а не сучасним потребам і вимогам. А вжеж приходи церковні або зовсім упали, або зменшили ся наслїдком зубоженя селяньства так, що або зовсім не мають значіня або вельми невеличке. Сумне становище материяльне добре відчуває саме духовеньство, а правительство також зрозуміло се, і внесло в радї державній проєкт підвисшеня конґруи, над котрим імовірно разом з справою пенсий для вдів і сиріт по сьвящениках, як і плат для урядників і професорів обрадувати ме рада державна в осїнній сесиї.

Однак хоч духовеньство відчуває лихе своє положенє, але переняте лїричною вдачею Русина, доси не здобуло ся на якусь поважну акцию. Як в усїх справах Русини уміють відповідно народній проповідцї „хоть сядь тай плач!“ багато нарікати, жалувати ся, а коли доскулить вже до живого, то і грозити, але на тім все кінчить ся. Тимчасом инакше роблять деинде. Наведемо тут оден приклад, може він і наше духовенство спонукає до роботи в тім напрямі.

В Оломунци відбули ся 30 цьвітня збори духовеньства приходского при участи відпоручників усїх деканатів архидиєцезиї, а в Бернї 7 мая такіж збори при участи всїх деканатів диєцезиї. Розходило ся о петицию до ради державної про поліпшенє плати сотрудників. В Оломунци ухвалено просити, щоби плата сотрудника не була менша як неіспитованого суплєнта, т. є. 600 р., дальше щоби признано 4 пятилїтя по 60 р. і щоби при цїлорічній відпустцї була повна плата виплачувана;

дальше щоби пенсия вже в першім році іменованя виносила 300 р., а по кождих 10 роках о 25 р. збільшала ся і щоби плату сотрудникам кождого 1-го виплачувано з гори. Берненьский з'їзд приняв в цілости сї ухвали. Постановлено петициї вручити у Відни через окрему депутацию.

Отак деинде. У нас тимчасом ледво кілька петиций в сїй справі вплинуло і то без основного умотивованя і потрібних дат. Випадалоб отже, щоби духовеньство всїх трех диецезий, порозумівши ся з своїми властями, обрадило ся над сею справою і також ухвалило відповідну петицию вислати перед осїнною сесиєю до ради державної.

При сїй нагоді ще одна замітка. Шануймо самі себе, коли хочете, щоби другі нас шанували: 1) Пишім петициї рускою мовою, і не думаймо, що як буде по нїмецки написана, то скорше її увзглядиять. 2) Посилаймо петициї на руки руских послів (бо вжеж маємо до вибору і опозицийних і неопозицийних), а таке поступованє, як висилка петициї з Щирецкого деканату на руки чужого посла Шайхера, або твердого деканату Скільского на руки п. Пастора не приносить чести анї петентам анї Русинам взагалї і кидає перед чужими на весь руский нарід погане сьвітло!

Бібліоґрафічні і лїтературні замітки.

Geneza poetycznych utworów Markiana Szaszkiewicza. Napisał Cyryl Studziński. Osobne odbicie z tomu XXVII Rozpraw Wydziału filologicznego Akademii Umiejętności w Krakowie. 1896. 8⁰. 46 стор.

Останними часами стали щораз частійше появляти ся критичні обрібки і поясненя лїтературних творів наших письменників. Є се робота вельми користна, позаяк лише сею дорогою дійдемо до повного розуміня наших письменників і їх творів, а також взагалї нашого культурного житя. По такій обрібцї моноґрафічній наших письменників стане можливим написанє повної історії лїтератури україньско-руської, відповідної вимогам сучасної науки. Але як з одного боку така робота вельми користна, так з другого — вона доволї трудна, тим труднїйша, що ми не маємо майже повних видань творів наших письменників; дуже часто вони розсипані по недоступних часописях або збірниках, не згадуючи вже про некритичність текстів. Отже на тім полї вельми багато ще треба роботи, а у нас до такої роботи так мало охочих і спосібних рук. Тим то всяку роботу таку треба повитати з щирою радостю.

Недавно у виданях краківскої Академиї наук появила ся в польскій мові розвідка, якої заголовок ми в горі виписали. Автор її Др. К. Студиньский відомий на науковім полї цінними лїтературно-критичними моноґрафіями (печатаними в Записках наукового товариства ім. Шевченка, в Зорі і Правдї). Розвідка теперішна має метою, пояснити ґенезу поетичних творів М. Шашкевича. В першім роздїлї подає автор погляд на розбудженє національного руху по Наполеонских війнах і поясняє, як ідея народности зродила ся з ідеєю панславізму між Славянами а також між Русинами і звернула бачність осьвічених людий на нарід та довела до етноґрафованя. За приводом Ходаковского, Ляха Ширми, Цертелева, Максимовича іде в „народ“ і М. Шашкевич, а народна поезия відбиває ся могутним впливом на єго поетичній творчости. В єго творах проявляє ся яко видатна прикмета народність.

Відтак розслїджує автор вплив народної поезиї в творах Шашкевича Погоня, Думка, Туга за милою, Нещасний, Підлисє, Над Бугом порівнуючи сї твори з відповідними піснями народними.

В другім роздїлї обговорює автор вплив польскої лїтератури а іменно польско-україньскої школи і Метлиньского на поетичні твори Шашкевича і виказує як спершу в піснях Шашкевича проявляв ся лише місцевий, галицкий патріотизм, а відтак під українофільским впливом польских поетів україньскої школи, як і перших плодів україньско-руской лїтератури поет стає на широкій основі україньско-руского патріотизму. Автор виказує порівнюючи відповідні місця, відгомін музи Богдана Залєского і Метлиньского в „Думі“ Шашкевича до Устияновича, а також ріжницю між поетами україньско-польскої школи, що ідеалїзували козаччину, а Шашкевичем, що сягав у своїх ідеалах княжих часів і на основі сеї Думи і виявлених в нїй поглядів уважає справедливо Шашкевича репрезентантом народної духової і цивілїзацийної єдности всеї України Руси.

Дальше виказує автор вплив Міцкевича і Метлиньского в недокінченій поемі Шашкевичевій „Бандурист“, а поясняючи боєву пісню „Болеслав Кривоустий під Галичем“, написану під впливом Т. Падури, доходить до вислїду, що Шашкевич зачерпнув тему до сего твору з видуманого московским істориком Татищевом оповіданя про побіду Ярополка над Болеславом в р. 1139. Замітки Дра Коцовского, як і Дра Студиньского про історичні відомости Шашкевича впевняють нас, що Шашкевич приступив до переведеня свого посланництва яко творець нової доби в письменьстві нашім з певним і широким підготовленєм історичним, яке неперечно натхнуло єго повною сьвідомостю народною.

В третім роздїлї розвідки розслїджує автор вплив ческої лїтератури, в якій тодї так голосно гомонїла струна панславізму, а особливо

вплив Колярової „Slava Dcery“ на „Згадку“ Шашкевича. Коли Коляр кіньчить свій твір рішучим покликом до труду і згоди всїх Славян, Шашкевич злїтає лише сумною думкою в побратимий край, поза Волгу і Дунай. Автор добачає в сїм прояву реалїзму, позаяк Шашкевич знаючи добре застій духового житя руского, не висловлює нїчого більше понад се, на що позваляло тодїшне невідрадне положене Русинів, не взиває їх до дїл, до яких вони тодї ще зовсїм не були способні.

Розвідка Дра К. Студиньского єсть цїнним набутком на полї лїтературно-критичнім і заслугує, щоби її подрібно розібрано. Можна лише бажати, щоби автор дальше трудив ся в тім напрямі, до чого бажаємо єму як найкрасших успіхів. О скілько зачуваємо, має небавом автор оповістити подібну розвідку про Метлиньского, чого нетерпеливо вижидаємо.

Ks. Jan Badeni T. J. **Radykali ruscy**. Kraków. 1896. 8° 63 стор. Osobna odbitka z „Przeglądu powszechnego“.

З таким заголовком появила ся сперше в названім місячнику краківскім, а відтак окремим передруком розвідка кс. Яна Бадeнього. Ми вже давнїйше подавали в нашім вістнику справозданя з цїкавих розвідок автора „Między Słowianami і „Ruch ludowy w Galicyi“. Предметом розвідки, якої заголовок ми в горі навели, єсть радикальний рух руский. Автор, приглядаючи ся пильно розвиткови сучасного житя в нашім краю, не міг не помітити радикалїзму в рускім народї, який наклюнув ся за впливом М. Драгоманова в сїмдесятих роках а в девятьдесятих роках став прибирати конкретнїйші форми. Треба признати, що автор вельми бистро і пильно робив свої поміченя, не тілько розслїдив основно публицистичну лїтературу радикальну, белетристичні твори представителїв радикалїзму, але й не щадив труду і часу, бував на зборах і вічах радикальних і особисто сходив ся з виднїйшими радикалами і радикалками, щоби засягнути у них безпосередно певних пояснень про їх змаганя і мету.

Бажаючи небавом в нашім вістнику подати ширше справоздане з сеї розвідки, обмежимо нинї лише коротким поданем змісту. В I. роздїлї автор говорить про мету, проґрами й ідеали (коли можна взагалї говорити про „ідеали“ у радикалів! *Ред.)*, подає проґраму „старих“ радикалів за Хлїборобом, а відтак проґраму „молодих“ за Громадским Голосом і доповненя сеї проґрами ухвалені вічем радикальним в Перемишлї (6 липня 1895) як і грудневим з'їздом (1895) сполучених сторонництв радикальних.

В II. роздїлї розслїджує автор причини радикального руху, а в III-ім подає ґенезу радикалїзму в Галичинї і характеризує „радикального

пану“ Драгоманова і аґітаторів та аґітаторки (Франка, Павлика, Даниловича, Трильовского, Будзиновского, Новаковского і п-ню Кобриньску) вельми докладно, вірно і предметово. В IV-ім розділї говорить про способи аґітациї з підмогою видань радикальних (Молот, Громада, Народ, Житє і Слово, Хлїбороб, Радикал, Громадский Голос) як і товариств (Поступ, Народна Воля Народні спілки). В V-ім розділї розправляє автор про ворогів і союзників радикалїзму, і зачисляє в першім радї до ворогів: релїґію, церкву, сьвящеників, дальше — „твердих“ і „новоеристів“, коли тимчасом у народовців, на єго погляд, радикальна проґрама стрічає без міри більше вирозуміня. Виразнїйшими союзниками радикалів, як рускі народовцї, вважає автор польских радикалів і послушників Вислоуха, Стояловского і Дашиньского та їх часописи. На останку в VI-ім розділї бажає автор знайти спосіб виходу і полагодженя сеї справи, задаючи питанє: Co robić? Сей розділ на наш погляд найслабший, позаяк автор не подав, а може не хотів подати виразних і рішучих способів розвязки сего питаня і тому в нашім ширшім справозданю обговоримо докладнїйше і сю останню главу і будемо старати ся вказати відповідні способи розвязки сего важного питаня.

Підемо разом!

Підемо разом, моя ти доле,
З'єднані духом, серцем, душею,
Шляхом цьвітучим, стернистим полем,
Смутків, утїхи і сльоз землею!

Підемо разом, моя єдина,
Взявшись під руки, спершись о себе,
Де сьміхів місця, де сльоз країна,
По пісню для мене — сльозу для тебе!

Підемо разом, мій друже тихий!
Смирні у щастю, тихі в недолї,
Утремо сльози, вспокоїм сьміхи,
Вкажемо сьвітло, згоїмо болї.

Підемо разом, моя ти пісне!
Квіти любови в сьвіт рознесемо,
Аж дух наш спільний стру́н звуком присне...
Ангеле ясний, разом підемо!

Добряни. 1895 р,

Ів. Ганин-Буцманюк.

Огляд полїтичний.

Австрийско-угорска монархія. По Зелених сьвятах посольска палата ради державної ухвалила закон про відписуванє ґрунтового податку наслїдком елементарних шкід і весь закон податковий в третім читаню і сим довершила важної зміни в системі податковій. В звязи з тим ухвалено і внесенє бар. Діпавлї на зменшенє цензусу виборчого з 5 р. на 4 р. щоби тим способом наслїдком опустів податкових найнизші податники не втратили свого права виборчого в куриї міст і сільских громад і не були пересунені до загальної куриї виборчої. Внесенє меншости п. Крамаржа, підпираного також рускими послами, котрий домагав ся обниженя цензусу на 3 р., відкинено. Внесенє нагле п. Гавка в справі покараня студентских демонстрантів на віденьскім унїверситетї проти угорского тисячилїтя викликало завзяту дебату і вельми напасливу річ Дра Люеґера против Угорщини, але й рішучу відправу з боку правительства устами мінїстра Ґавча. Наглість внесеня відклонено, почім палата посольска відрочила ся до вівтірка задля почину сесиї делєґаций в Пештї.

Палата панів ще тепер буде займати ся законом податковим, позаяк мінїстер скарбу заявив, що бажає полагодженя сего закона в палатї панів ще в лїтній сесиї. — Виборчий закон ухвалила палата панів після предложеня принятого посольскою палатою.

Лїберальні посли Коп і Екснер ставали перед своїми виборцями у Віднп і виказували потребу солїдарности лївиці нїмецкої а шкідливість твореня нової партиї з більш нацїональною цїхою і острійшою тактикою. Ухвалено, щоби лишили ся в клюбі лївиці і тим способом здержано дальший розклад лїберального сторонництва.

Австрийска депутация для установи квоти на спільні видатки відперла устами справоздавця Бера основно виводи угорскої депутациї і обстала при своїм домаганю 58 : 42. Депутация збере ся відтак аж в осени.

В Угорщинї випинули вісти про крізу мінїстерияльну. Банфі, котрий не може собі дати ради з угодою австро-угорскою, має уступити. Яко наступників єго називають Сапарого, Кольомана Тису і Сіляґого. Ґр. Баденї, прибувши до Пешту мав з Банфім довшу конференцию.

Дня 30 мая відбуло ся перше, конституюче засїданє делєґаций. Австрийска делєґация зібрала ся в новім на ту цїль построєнім будинку і вибрала президентом бар. Хлюмецкого а заступником Феттера. Угорска делєґация вибрала президентом Шеля, а заступником ґр. Алядара Андрашого. Президенти обидвох делєґаций в своїх промовах вступних вказували на спільність інтересів обидвох половинь Австро-Угорщини, а президент угорскої делєґациї з натиском зазначив потребу самостійного і свобідного розвитку балканьских держав без вмішуваня постороннього. В промовах обидвох президентів зазначено потребу

удержаня мира для культурного розвитку держави а тридержавний союз яко найпевнійшу єго поруку. Для удержаня мира поносять обидві половиції держави великі жертви материяльні.

Сегорічний буджет воєнний який предложено делєґациям, збільшив ся в порівнаню з вторічним о $4^1/_2$ мілїона задля доповненя військових потреб, виказиваних уже в попередних роках і для поліпшеня стравунку для війска. Коли почислимо видатки для війска, враховуючи оборону краєву і гонведів, маринарку воєнну, війско боснійско-герцеґовиньске і видатки на стратеґічні желїзницї, то все те дасть поважну суму більш 200 мілїонів річних видатків. Обставини, як з сего бачимо, значно змінили ся, коли згадаємо, що в р. 1869 указувано, що Австро-Угорщина не може більше як 80 мілїонів дати на воєнні потреби, а в року 1877 вірноконституцийне сторонництво домагало ся обниженя сили воєнної на 600.000 мужа. Тепер Австро-Угорщина двигає воєнні видатки 200 мілїонів річно а стан війска виносить 2,700.000 мужа — вкупі вже з посполитим рушенєм. Очевидно, коли всї довкола зброять ся, не може в серединї положена Австро-Угорщина розброювати ся. Францция має річно воєнних видатків 278.960.441 р. а стан війска 3,580.000 мужа; Нїмеччина 360,283.104 р. для 3.296.000 мужа; Росия 518,571.964 р. для 4,630.000 мужа, а Італія 98,565.997 р. для 1,690.000 мужа. Сї числа найкрасше показують причини збільшеня воєнних видатків Австро-Угорщини і безсильність делєґаций супроти сих вимагань.

По першім засїданю делєґациї уконституовали ся вибрані комісиї: буджетова, петицийна і верифікацийна. До двох остатних війшов п. Барвіньский.

Дня 1 червня представляла ся о год. 12-ій делєґация австрийска о 1-ій год. угорска цїсареви.

Президент Хлюмецкий зазначив у своїй промові до цїсаря, що делєґация ухвалюючи видатки на потреби воєнні, мусить зважати на спроможність податників, однак радо несе сї значні жертви для удержаня мира, неминучо потрібного для культурного розвитку держави. Згадав відтак про пок. архикнязя Кароля Людвика, а на останку додав, що всї держави і народи споглядають на нашого монарха яко найпевнійшу поруку мира і закінчив окликом трикротним в честь цїсаря, що делєґати з одушевленєм повторили.

В троновій речи зазначив цїсар мирні відносини до всїх держав, а хоч на Сходї полїтичні відносини попутали ся, однак не нарушено супокою, а признанє Болгариї причинило ся до успокоєня на Балканьскім півострові. Тридержавний союз показав ся найміцнїйшою запорукою мира, а хоч оден союзник потерпів великі втрати на африканьскім боєвищі, однак зумів проти переважних сил ворога зберегти військову честь і відносини союза остали ненарушеними.

Опісля цїсар розмовляв з членами делєґациї, а коли прийшла черга на п. Барвіньского, сказав цїсар: Тїшу ся, що знов Вас тут бачу, як ся маєте? — Дякую покірно В. Величеству, відповів п. Барвіньский. „Ви тепер дуже пильно працювали в радї державній і полагодили багато важних предложень“, замітив відтак цїсар. — Так єсть В. Величество, відповів п. Б. Іменно податкові закони мають важне значінє для слаб-

ших податників, і принесуть певні пільги також селяньству зубожілому. „Се дуже важно“, закіньчив цісар.

Комісиї австрийскої делеґациї почнуть свої роботи 9-го, а до 6-го с. м. включно ще обрадувати ме посольска палата ради державної.

Заграниця. В Москві 30 мая підчас торжеств коронацийних, коли на великій площі поміж стотисячну товпу мали розділювати подарунки царскі, повстала така страшенна тижба, що багато людий подусило ся а багато покалїчило (число непевне, але подають 2000—3000 людий).

Францция стала властителькою Мадаґаскару. В парляментї внесено вже предложенє, силою якого Мадаґаскар стає францускою кольонїєю. Зміна ся мабуть не викличе нїяких замішань, хиба Анґлія виступить з закидом неформальности. — Монархічні змаганя у Франциї ворушать ся дальше. Виступає окрім кн. Орлєаньского також принц Наполєон. Касаняк прилюдно заявив ся за монархією, а хоч радше бачив би королївство у Франциї, однак думає, що сей претендент удержить ся, котрий раньше прибуде до Франциї. Тому взиває їх, щоби не проволїкали, а плєбісцит рішить в користь монархізму.

В Італії міністерство Рудіні мало що не потерпіло пораженя при буджеті внутрішних справ. Міністерство привязувало значінє довіря до звичайного порядку дневного, що й ухвалено, але лише більшостю трех голосів.

На Креті вибухло знов повстанє, позаяк турецке правительство отягало ся з скликанєм народного збору і переведенєм конечних реформ. З Атен вислано фльоту на побережа кретийскі, а Анґлія радо пособляє сему замішаню на Креті, щоби наробити клопотів Росиї і ввести її в немиле становище; бо колиб Росия станула по сторонї Туреччини, втратилаб прихильність Грециї і навпаки. Туреччина вислала нові відділи воєнні на Крету і се викликало в Атенах велике зворушенє.

В Сербії розбила ся справа ревізиї конституциї наслідком опору Рістича і Ґруіча. Не знати ще, чи дійде до злуки сих сторонництв радикально-лїберальних, як в р. 1887. однак сим способом виринула трудність, з якою мусить числити ся і король і правительство. До Білограду має прибути Наталія і з підмогою Ґруіча має розбити злуку радикального сторонництва з лїбералами. Чи се їй поведе ся, не знати, але всеж таки від сего залежати ме доля міністерства Новаковича.

ЗМІСТ:

Видає і за редакцию одвічає: **Антін Березиньский.**

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка під зарядом К. Беднарского.